

DEMJÉN ISTVÁN
KEMÉNY ÚTON

Demjén István

KEMÉNY ÚTON

VERSEK

EDELÉNY 1992.

EDELÉNYI FÜZETEK 4.

Kiadja az edelényi Városi Könyvtár

Szerkesztette:

Slezsák Imre

FELEDY GYULA

rajzaival

© DEMJÉN ISTVÁN 1992

DEMJÉN ISTVÁN KÖNYVÉHEZ

A Bódva-völgye nem bővelkedik irodalmi alkotásokban. Voltak itt ugyan minden korban a lakosság alsóbb rétegei között is, de főleg az értelmiség körében írogató, jó tollú, alkotó kedvű emberek, de önálló kötet megjelentetéséig csak kevesen jutottak el. Ezen kevesek sorát gazdagítja e könyv szerzője.

Demjén István a Borsod megyei Alsóábrányban (most Bükkábrány) született 1933-ban. Nem ment el megyéinkből. Itt dolgozik immár 38 éve, mint pedagógus. 1964-ben költözött a Bódva-völgyi Martonyiba, majd 1975-ben a völgy másik kis falujába, Ládbesenyőbe. Innen járta tizennyolc éven át a megye iskoláit, mint szakfelügyelő, s innen jár el most is Szendrőbe, ahol a közművelődési központ igazgatója. Tanítói, tanári, szakfelügyelői munkája mellett neveléstörténeti kutatásaival, a szendrői Oktatástörténeti Gyűjtemény létrehozásával vívta ki a szakma tiszteletét.

Sokoldalú ember. Pedagógiai írásai mellett verseket ír, és festéssel is foglalkozik. Verseivel évtizedek óta találkozunk gyermek- és ifjúsági, valamint irodalmi folyóiratokban és napilapokban. Megjelentek versei a Ladogai Pagoda (1970), a Körhinta (1977) antológiákban, és az általános iskolai második osztályos Anyanyelvünk tankönyvben (1988). Az Új Kilátó Irodalompártoló Egyesület 1991 elején megjelentette első, 30 gyermekverset tartalmazó Kőkapu című kötetét.

E Kemény úton című, második önálló kötetének verseit olvasva, a faluhoz, a falusi emberhez tartozásának, kötődésének lehetünk tanúi. Ezt erősíti meg egyik versében is, amikor ezt írja: "...lábam összenőtt / egy vastag gyökérrel." Nemcsak saját életútjának gödreit, buktatóit fedi a kötet címe, hanem a falusi ember számára a történelem által kimért, sok keserűséggel kövezett utakat is láttatja verseiben. Szereti, jól ismeri a falusi embereket. Érzés- és gondolatvilágukat megismerte, megtanulta már szüleitől. Ők a "zsombékon alvók, megülők", a "fákkal, barázdákkal sorbaállók", ők, akik "a hegyre dombbal vitetik

magukat", a költő példaképei, mert tenyerük kérge tisztességet mutatott számára, s a földet, amiért "völgyekbe" bújtak, mindig szeretettel ölelték magukhoz. Így ír erről: "Amerre járnak kalapot emelnek a földnek."

Bántja a falvak hanyatlása, elnéptelenedése: "A kémények / elmentek / gólyákért...". Látja, hogy a "völgy" tisztaságát megzavarosítja az erkölcsi romlás. Látja, hogy már "beletúrnak / az Időbe, / - ki nek mi hasznos - / guberálnak: / kezükben fényes / előnyök és / nem érzik, hogy / nyakig piszokban állnak."

Semmi túlzás, rafinéria a versépítésében. Költői képei hűen érzékeltetik a falu valóságait, e vidék színét és fonákját, könnyedén, hiszen ott él, ahol "piros csőrű hajnal röppen / és parittyájával madarat / lő a völgy felé az ág...", ott, ahol "a kutyák lekiabálnak / a holdnak a faluvégre", ott, ahol "csörgőre felhúzott kakasok / ébresztik a hajnalt."

Ez a vidék az élete. Erősen kötődik hozzá. "Innen el sem lehetne szökni, / szemüket nem hunyják / be a házak, / mire a dombra érnék, / ipiapacs, / kikiabálnának." Ismerőse itt minden völgy, szikla, fa és útkanyar. Nemhiába írja: "Szép ez a falu, akár / egy világ is lehetne." Igaza van. Valóban szép. S hisszük, hogy versei által még szebbé válik a mi kis világunk, tájhazánk.

Könyvtárunk Edelényi Füzetek c. sorozata a táj, a kies, szép Bódva - völgye szellemi értékeinek közkinccsé tételére vállalkozott. Negyedik kötetként fogadjuk költőnk verseit szeretettel !

Edelény, 1992. január

Slezsák Imre

Zsombékon alvók

Csak hazám van

Már az a ház sincs meg ahol születtem
születtek csillogóbbak helyette
parádés lovak nem kérkednek
négyelős ostorok nem csattognak
nem bukik le hatalmas kocsiról a ganéj-pára

nagymama a rákot kivitte a temetőbe
meghalt a tanya is
a házat elkergették a villámok
reszkettek a nagyszemű csillagok
míg röpködtek pusztító vas-sasok

az ég alját körül ülték az ördögök
büszkeségét eladta a kakas
a kutyák örültek gazdájuknak
anyám megszámolta hogy megvagyunk-e

nincs már az a ház ahol születtem
falait az idő szétosztogatta
csak hazám van szülőházam

Abban a házban

Az volt a béke:
anyám az ételt mérte,
a ház beleült
a csendbe, nyakig.
Bent hallgattuk
a némaságot.
Kint szelek futkostak
az ágak között,
incselkedtek a levelekkel.

Abban a házban volt
igazi béke.

Most valami ül a kapuban:
kis hídján a világ
sem mer befordulni.

Ki se néz onnan senki.

Apám

Átvágták a szelet szavai,
élei vágódtak belém,
barázdák sora élesedik
földhöz ütött sovány fején.

Törtek fogai kemény kenyérbe,
négy felé kellett harapnia,
hatvanhét évet gyűjtött már
háborútól gyűrt vállaira.

Szorítja mellébe dugott igazságát,
- el kell tartani a halálig! -
s tesz hozzá hetenként hetet,
minden napja munkává válik.

1972.

Magammal vihetném

Madár rikolt
az éjszaka csúcsán,
simogatom nagy testét
a sötétnek.

Most magammal vihetném a fákat,
sziklástól a hegyeket,
de kinyílna-e szavamra a kapu
mielőtt váltja egymást
az éj és a virradat?

Hallom, megjött a csend
és félek, hogy
nyugtalanságomtól megriad.

Csörgőre felhúzott

Alszik a falu,
álmában búzatábla zizeg,
jó szüret készül,
s a rögöknek kemény tél.

A kutyák lekiabálnak
a holdnak a faluvégre.
Csörgőre felhúzott kakasok
ébresztik a hajnalt.

Földből csillagot

Fákkal, barázdákkal sorbaállók,
dúlóutak végén pihenők,
hajnal-ágyúkból robbanók,
zsombékon alvók, megülők,
földből csillagot morzsolók,
tündöklő időket űzők,

kicsiráztam belőletek,

és sorba állok fákkal, barázdákkal,
dúlóutak végén pihenek,
hajnal-ágyúból robbanok,
zsombékon alszom, megülök,
földből csillagot morzsolok,
tündöklő időket űzők.

Dombbal vitetik magukat

Szívük nyílik a pirkadattal,
homlokukról éles-röptű
madarak fényt csípnek
s haza az alkonyaton lábolnak,

este csendesen szeretkeznek:
be kell osztani, holnapra is jusson,
kakast kelteni ébrednek reggel,
a hegyre dombbal vitetik magukat.

Kalapot emelnek

Emberek járnak-kelnek
sárga időből bontakozva,
mintha sorsuk kötele
minden fához kötve volna,

zümmögő gondok, mint a méhek,
felhőként fejükre ülnek,
amerre mennek,
kalapot emelnek a földnek.

C s e n d

És milyen jó ez a csend most.
És milyen más ez a csend.
Barangolok a falu horpadt mellén:
csak egy forduló traktor
fénye csóváz a kert alól,
belekacsint a tenger-pocsolyába
a billegő járdalapok mellett,
hogyan szemembe öntse
az összes sötétet.

Az egész-napi zaj összeült a kert alatt.
Nem kolompol a csend,
így a szavaim sem.
Mintha korommal égett volna a levegő!
Egy gerendából tűz pattog:
fákról a levelek.
Este van.
Csend.
Ősz.

Ilyenkor kiállnak a kapuba a fáradt parasztok:
mint szentjános-bogarak
meg-megcsillognak a cigaretták.
Két szó között csillagokig
érő szünetet tartanak.

Elgondolom, mennyit kell még tennem.

Támasztom a korhadó oszlopot.
Nézem a legtávolabbi csillagot.

Kemény úton

Szél, mellemen megfeszültél:
völgyet, hegyet lapítottál,
utamra embereket küldtél,
elébük köveket szórtál.

Kabátomat kigombolom,
ne erőlködjön a szívem:
kemény úton, köves úton
érettük verjen, szelíden.

Csak úgy élhetek

Szoríts magadhoz

Farkasok űzöttje
nyomtalan havakon
idetaláló kedvesem
a csendet megfélemed
recsegéssel
nem rongyos már a terítő
bontsd a batyudat
azok a kiömlő reszketések
összebújjanak

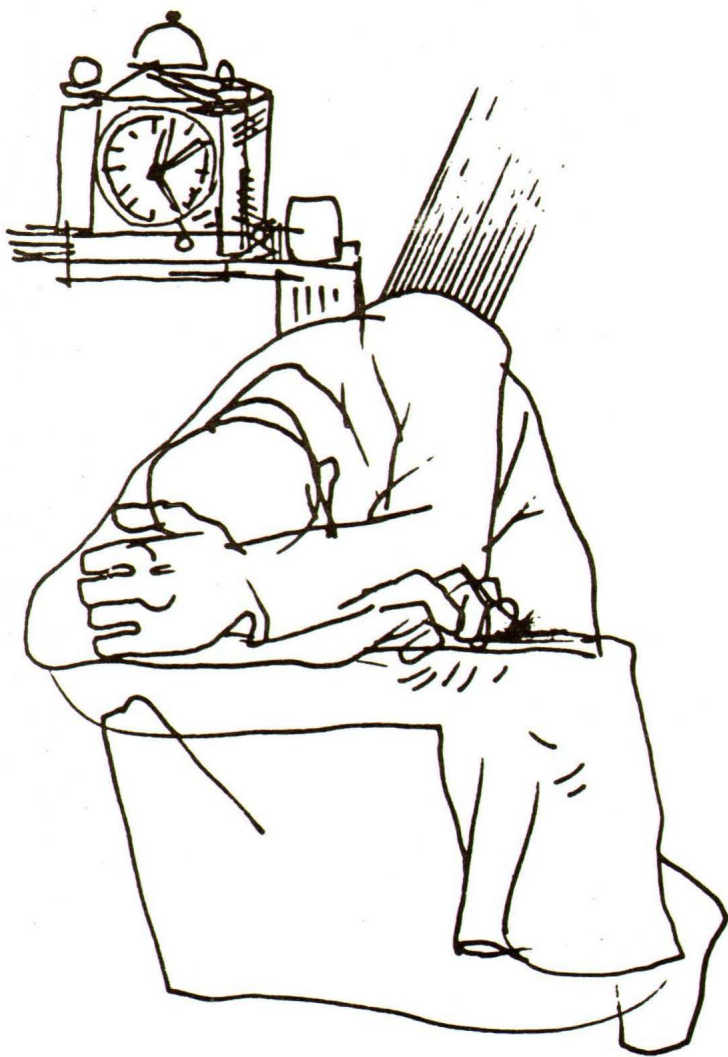
kézen fog a szeneskanna
melegért vonszol
tenyerünk alatt
szívünk dörren a hátunkon

szoríts magadhoz
farkasok űzöttje
nyomtalan havakon
idetaláló kedvesem!

Hiányzol

Csak az óra
csipkedi a csendet,
a szekrény ropogtatja a lábát,
és kuporog a sötét,

örök időnek tűnik,
hogyan visszatérsz!

Keresne

Este,
ha lopva
egy csillag
álmaimba
belelesne,
s nem látna
téged,
elindulna
és keresne.

Szeret, nem szeret

A leveleket mintha
tépné valaki:
szeret, nem szeret ...
Peregnek.

Ősz, ősz ...

Rongyos gúnyában
sorban a sok fa.
Mögöttük áll az alkony
égve, lobogva.

Lássalak

Az égen egy
madár száll,
helyére este
csillag száll,

akkor fekete
hadjad is
szárnyra kap:

párnámon
pihenjen meg,
lássalak.

Guberálnak

Beletúrnak
az Időbe,
-kinek mi hasznos-
guberálnak:

kezükben fényes
előnyök és
nem érzik, hogy
nyakig pizsokban állnak.

Nem fél

Nem fél a
haláltól,
csak egy gondolattól

veri ki a láz:
mi lesz akkor, ha
nem sikerül a feltámadás!

Hoznak délről

Már ül a tavasz
égi tojáson,
költi a fényt:

csőrével majd
zöldre csípi
a füvet,
pirosra a virágot
és szívünkbe is
belecsipog,

a madarak szárnyuk
alatt hoznak
enyhe szellőt:
dermedt énekem is
fölmelegedjen.

Kis bogár mászik

Csüngök a nagy fán
szemem tart rajta
kis bogár mászik
a csecsemő almán:

hatalmas világon.

Harmat-tengerben gázol
s hamvas utakon átvág.

Nem alázat hajlítja hátát.

Ipiapacs

Innen el sem lehetne szökni,
szemüket nem hunyják
be a házak,

mire a dombra érnék,
ipiapacs,
kikiabálnának.

Csak úgy élhetek

Minden kihűlt, mire ideért.
Bújni valakihez melegért!

E testben csak úgy élhetek,
ha magamban lángot égetek,

ha múltam is felgyújtom bennem:
égjen, izzon a szerelemben!

Vadállat-bajaim torpanjanak,
reszketéseim elmúljanak,

bennem mindenki helyet leljen:
lélek lebegjen forró lelken.

Menjek emberszámba

Reggel foggal tépjen
vassá legyek nappal
éjjel véled éljek
kelljek virradattal

sasok karmán lógjak
bukjak mély aknába
amíg kezem dolgos
menjek emberszámba!

vízen fodrok úsznak
gallyak rüggyel jönnek
vizek fodrot gallyak rügyet
életemre tűznek

El ne dőljek

Csillag porlik,
hajamba szitál:
lassan fehér lesz egészen.
Várok, tán megéri:
jut a holnapból
egy falat, s egy hús korty
kiszáradt számba.

Támassz meg jelen:
reményeim súlya alatt
el ne dőljek!

Egyszerre

Minden nap magamba nézek
sziklából egy darabot,
talpamba taposom a köveket,
kemény reggeleket harapok.

Csúcsnak kövülök a hegyre:
messzire ellátni rólam,
élesedek kemény időtől,
szívem helyén is kő van.

Egyszerre fogok szétesni,
millió oszlop-zuhanás hangjaként,
a sűrű por sem tudja
elnyelni rólam majd a fényt.

Mindig épülni

Születésnapomon

Egy művelet lettem:

húszezer-hetvenöt nap

osztva

háromszázhatvanöttel.

A rettegés hullna már

Koldul a béke:
országról, országra jár,
hátára akasztott jövőjébe
karéjnyi megértést kunyerál,
zárt kapuknál minden-éneke
is hiába:
robban a válasz,
égig lobban a lángja,

a halottak foga sem csikordul,
pedig nehéz a föld,
szívük is megállt:
hallgatják, mit mond a világ,
szemüket nem merik kinyitni:
nem láthatnának kézfogást.
Újdonsült halottak viszik a hírt.

A rettegés hullna már
a földbe, ne az ember!

Elkapják a csendet
dübörgő gépek:
vetik a kenyerünk.

Szép ez a falu, akár
egy világ is lehetne.

Ide se lát

Begyújtotta motorját
a szű az ajtófélfában,
férceli a csöndet
recsegéssel,

a sötéthez ütődő
óraketyegésnek
hallatszanak
apró léptei.

Lábamnál kuporog az idő,

ki sem látszom
a csöndből,
ide sem lát a világ.

Futtatnának

Dolgaim már
visszaadnák
játékaimat,
futtatnának
csikótüzű utak,

de mennyi
kicsapott
sorsot kellene
még felnevelnem
és magamé is
neveletlen.

Mindig épülni

Mindig épülni akartam
s mindig magamat faragtam,

és mindent magasra tartani!
de kényszerítettek hajlani,

fákat növeltem támasznak
s azok használtak támasznak,

ezer szempár: ezer kíváncsi
indult velem világot látni:

választottak, útjukra léptek.
Itt vannak újra a miérttek.

Összenőtt

Iderogytam
lyukas-törzsű fák tövébe,
élesített sziklák alá:
rámhajlanak,
ahogy a kapás-emberek
a dudvás földre.

Most mi árthatna
ebben a nagy körülvevésben?
Minden nekifeszül a szélnek,
öklüket rázzák a fák,
a lábam összenőtt
egy vastag gyökérrel.

Nehezebb fölállanom

Tó erejét fitogtató
dobálja föl a halakat
uszonyuk gyűrűkbe akad
úsztatják a hullámokat

bronzhátam parttól partig
ívelő bordás zuhatag
robajlik rajta le a nap
a délután átfröccsent vállamon
már nehezebb fölállanom

Harmat-tömjénben

Piros csőrű hajnal röppen
és parittyájával madarat
lő a völgy felé az ág,
nézem fához vetett háttal:
mint száll föl a Nap
s csapódik a madár
sugaras égre.

Fölnéznek ránk

Apáink, anyáink
fölnéznek ránk
s eltökélik, hogy jöttünk
Messiásnak,

fölnéznek ránk,

pedig belőlük nőttünk,
ereikből csapódtunk az utakra,
izzadságukból gömbölyödtünk
ki, szikár gyerekek,

anyáink maguk elé mondják
azt, amit nekünk szánnak,
kezüket szájuk elé tartva,
hogy ne lássuk korhadt fogaikat,
tisztá ruhát vesznek fel
tiszteletünkre,
álluk alatt kötik meg
fekete kendőjüket,

fölnéznek ránk,

apáink elhiszik,
hogy úgy vágnánk a rendet,
ahogy régen megtanították,
pálinkával kínálnak reggel,
borral ebéd után,

fölnéznek ránk,

nem felejtik a közülük valót,
a húsukból, vérükéből valót,
nem szégyellik elmondani,
hogy otthon voltunk.

Újulásig

Holnap már téli ágak
hajbóklásznak

avarba burkolt szívünknek
éket majd hópelyhek tűznek

az egyetlen-úti csendek
még hallgatabbak lesznek

csak vágyunk nem vásik
de erősödik újulásig

Távoli jeleket

Jégfogú ereszbe
kapaszkodik
az udvar csendje,

a zúzmara-tüskés kerítés
körül járja a kertet,

dombok ugatják
gondjaimat,

az éles levegőben
vonatfütty karcol
távoli jeleket,

a hóból ropogás
mászik talpam alá.

Tavasszal

Cserren a víz, csoborász,
csörgedez, csobog a patak.
Rázza a Napot a tavasz:
hullnak selymes sugarak.

Vidám bokrok bolondoznak:
rügyeiket pattogtatják,
mosolyogják ráncos képű
lábadozó öreg fák.

A madarak szellőt űznek.
Én az Időt próbálgatom.
Súlyomból a fölösleget
odahagytam kemény fagyon.

A világ is tollászkodik:
rikolt, jajgat, dudorász.
Baj és öröm házasodik,
mit szül megint ez a nász!

Cserren a víz, csoborász,
csörgedez, csobog a patak.
Rázza a Napot a tavasz:
hullnak selymes sugarak.

Új dallamot

Most szárnyat bontok
és röpülök
láthatártól-láthatárig:

új dallamot keresek
e rakéta időnek,
ez űrhajó időnek,
mely itt kereng felettem
riadt szívű
madarak között.

Körül fognak

Villát adjatok a kezembe!

Négy ágú legyen, görcsös nyéllal,
pattogjanak a szöcskék széjjel,
míg a kedvemet rakom rendbe.

Boglyához leülni hagyjatok:

tücsköknek hegedűt hangolok.

Körül fognak sovány remények,
velük holtomig is elélek.

Kirakni

Legalább egy szőnyit
belekarcolni az időbe:
életünk darabjaiból kirakni
falára emberi voltunkat

születésünktől, halálunkig!

A jövő sorsán

Elmerengni kellene már
gyermekeink s a jövő sorsán,
kitépni, szétharapni a hálót,
melybe életünk során beleestünk,
s fölsuhanni kellene úrhajók,
rakéták példájára
és szétrombolni
félelmet, borzongást,

mert görnyeszt emlékeim súlya,
s nehogy hitem is
kevés legyen kiegyenesedni!

Csak bámulnak

A kémények
elmentek
gólyákért,

kövek, sziklák
rügyeznek,
leveleznek,
a fának
sziklák
s kövek
a gyümölcsei,

fura itt minden,

a falu mindennap
ember után kajtat,
a gyalogutak csak bámulnak,
mint borjú az új kapura.

Visszafordulnak-e?

A tavasz buborékot
fúj illatából,
kipukkasztja:
indul a fű alatta,

a vetés csodálja a Napot,
kikelet ölében tisztul a világ,

lekukkant apró levél a fáról,
életem rügyei megvakulnak!

Kiált egy madár:
riadjanak a bajok,
oson a tavasz sápadt lehellete:
száradjanak a sebek.

A messzejárók
visszalátnak-e?
visszafordulnak-e?

A mankós házak már éjszaka is
nyitva hagyják a kaput.

Világgá ment

Elcsavargott a zaj,
világgá ment
gyertyafényes-ablakokkal,
zárok kattanásaival,

csak a rézsarkantyús
csillagok kopogtatják
az ablakot
és a Hold sárga kereke
zörög a domboldalon.

A tékozló tegnap egy felhő
hasadékából vigyorog,
nem engedi át a reményt sem.

Mintha jönne valaki!
Csahol a kert alatt a domb.

Csillagok hulltak

(Ratkó Józsefnek)

Én szegényeim,
fűben állók,
fába kapaszkodók,
éjszakánként
acélhoz járók,
bánya beleit tisztogatók:
táskájukban
felgombolyított
ezerév:
idők eszvéatáin
korokat szőttek belőle:
kontár munka,
cifrára szőtt kiáltások
szálai megszakadtak,
üreg maradt a magas
és mély között.

Tán átok csurgott,
hogy láppá, posvánnyá
kásásodott
a járható is?
Feljött csillagok
hulltak, csak
hulltak s kialudtak,
elkapni se lehetett
őket, halálukat
madár kiáltotta,

nép siratta,
magyar siratta.

Járta e földet
minden, taposta,
talpak elől ember
se tudott kitérni.
Őseink megszakadtak,
csak a föld adott
hajlékot fejük fölé,
ebben a földben
szívük csak
gyökeret verhetett,
csak csontjaikat
íráthatjuk magunkra
örökségül.

Az a sok szív
most epét lüktetne ki,
ha verésük megindulna,
azok a csontok
megtartanák e földet,
s e hazát keserű
szívükhöz ölelnék,
szemük telefényítené
csillaggal
e medence búráját.
Gazdag szegényeim;
gangos házakat felejtők:
intő ujjam elé
távolságot terítenek.

Most madár szólít.
Nap süt.
Épül az út:
köveit beteljük.
A fáradság sem
ütheti ki alólunk
lábunkat.

TARTALOM

Előszó	3
--------	---

ZSOMBÉKON ALVÓK

Csak hazám van	7
Abban a házban	8
Apám	11
Magammal vihetném	12
Csörgőre felhúzott	13
Földből csillagot	14
Dombbal vitetik magukat	17
Kalapot emelnek	18
Csend	19
Kemény úton	20

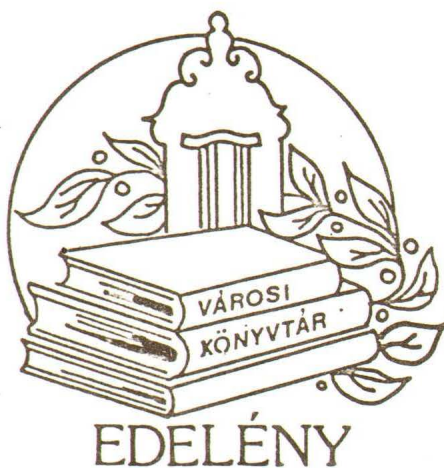
CSAK ÚGY ÉLHETEK

Szoríts magadhoz	23
Hiányzol	24
Keresne	27
Szeret, nem szeret	28
Lássalak	29
Guberálnak	30
Nem fél	31
Hoznak délről	32
Kis bogár mászik	35
Ipiapacs	36

Csak úgy élhetek	37
Menjek emberszámba	38
El ne dőljek	39
Egyszerre	40

MINDIG ÉPÜLNI

Születésnapomon	43
A rettegés hullna már	44
Ide se lát	45
Futtatnának	46
Mindig épülni	47
Összenőtt	48
Nehezebb fölállanom	49
Harmat-tömjénben	50
Fölnéznek ránk	53
Újulásig	54
Távoli jeleket	55
Tavasszal	56
Új dallamot	57
Körül fognak	58
Kirakni	61
A jövő sorsán	62
Csak bámulnak	63
Visszafordulnak-e?	64
Világgá ment	65
Csillagok hulltak	66
Tartalom	69

HU ISSN 0238-1842

ISBN 963 04 0142 8

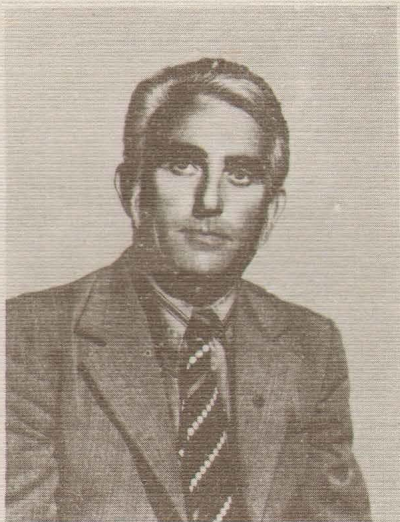
Felelős Kiadó: Slezsák Imre igazgató

Műszaki szerkesztő: Slezsák Zsolt

Készült az edelenyi Városi Könyvtár sokszorosító üzemében
1000 példányban, 1992-ben, A/5 méretben.

Engedélyszám: 8/1992.

Ára: 80.-Ft.

Lassan ők hagynak el. Nyoma veszik itt létem értelmének. Csak kutatok a múltban, s már alig van hírhozó, inkább csak a holnaputáni barázdás domb napsütötte oldalára kifeküdve figyelem a futkározó reményeket. Őmiattuk, a hegynek-indulók miatt, akikhez már akkor visszajöttem, amikor még el sem mentem, szeretnék aggódni. Már nincs ami-aki megszökjön, s az is megszökőben. Már csak a kezemre kell vigyáznom: itt van kapaszkodó. Létem körbe-körbe-járása talpamhoz tapadt. Vágyaimat az itt lakó madarak röptükbe pólyálták. Már csak a szívemre kell vigyáznom, hogy akik itt maradtak, enyhében megbújhassanak, meghúzódhassanak.

László János